

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Ostetaan avoimeksi?

Avoimen aineiston hankinnan kriteerit

Irene Ylönen
Informaatikko
Avoimen tiedon keskus
Jyväskylän yliopisto

Jyväskylän yliopiston avoimen tieteen periaatteet

Jyväskylän yliopisto:

- edellyttää kaikkien tutkimusjulkaisujen **rinnakkaistallentamista** yliopiston julkaisuarkistoon.
- rohkaisee julkaisemaan avoimissa julkaisusarjoissa niillä tieteenaloilla, joilla **arvostettuja** avoimia sarjoja on.
- Erillisten artikkelien ostamista avoimeksi (hybridimalli) **ei suositella**, ellei tutkimusrahoittaja sitä erityisesti edellytä.

Mitä tämä tarkoittaa käytännössä?

- Rinnakkaistallennukseen on erityisesti panostettu
 - / Erityishuomio ”oikeissa” rinnakkaistallenteissa eli maksumuurin takana julkaistujen artikkelien avoimessa julkaisemisessa
- Tutkijoita on opastettu arvioimaan avointen julkaisukanavien laatua, jotta heikkotasoisissa lehdissä ei julkaistaisi
- Hybridijulkaisemista ei ole edistetty millään erityistoimilla
- Jyväskylän yliopistossa julkaisujen avoimuus 65 % (vuoden 2017 vertaisarvioidut julkaisut)

Julkaisumaksujen seuranta

- Vuoteen 2017 saakka yliopistossa ei keskitettyä julkaisumaksujen seurantaa
 - / Maksut maksettu laitosten/tutkimushankkeiden varoista joko laskuilla tai luottokorteilla > tiliöinti taloushallinnossa vaihtelevaa
- Vuoden 2018 alusta alettu seuranta Avoimen tiedon keskuksen ja yliopiston talouspalveluiden yhteistyönä
- Alustava seuranta (tammi-huhtikuu 2018) osoittaisi, että:
 - JY:ssä APC-maksuja maksetaan kohtalaisen vähän
 - Hybridejä erittäin vähän (poikkeus: Taylor & Francis)
 - Avoimet lehdet pääsääntöisesti isojen perinteisten kustantajien lehtiä

Julkaisumaksujen keskitetty maksaminen

- Vuoteen 2017 saakka yliopistolla ei ollut mitään keskitettyä ratkaisua julkaisumaksujen maksamiseen
 - / Avoimen tiedon keskuksella (kirjastolla) BioMed Centralin/SpringerOpenin jäsenyys, jossa 50 % julkaisumaksusta maksetaan keskitetysti kirjastosta, 50 % maksaa laitos/tutkimushanke
 - / Varat otettu hankintabudjetista

Julkaisumaksujen keskitetty maksaminen

- Vuoden 2018 alusta muutos:
 - / Avoimen tiedon keskus sai yliopistolta korvamerkityn rahasumman julkaisumaksuihin seuraavaksi viideksi vuodeksi
 - / Summa on sen verran pieni, että kovin suuria ihmeitä sillä ei tehdä. Tänä vuonna maksamme:
 - BMC ja SpringerOpen
 - SCOAP 3 -perusmaksun
 - Taylor & Francisin (FinELib) artikkelit, jotka on julkaistu JUFO-tasojen 2 ja 3 lehdissä

Julkaisumaksujen keskitetty maksaminen

- Koska myönnetty rahasumma on sama seuraaville viidelle vuodelle
 - / Joudumme tekemään hyvin rankkaa valintaa, mitä maksamme keskitetysti ja mitä emme
 - / Miten teemme valinnan?
 - / Miten varmistamme tasapuolisuuden?
 - / Pystymmekö tarkentamaan yliopiston avoimen julkaisemisen politiikkaa koskien avoimeksi ostamista?

Avoimeksi ostamisen periaatteita

Periaate 1: Rinnakkaistallentaminen säilyy edelleen keskiössä

- Ei varoja eikä halua ostaa kaikkea avoimeksi
- Toimiva prosessi, jolla on saatu tuloksia
- Tutkijat ottaneet rinnakkaistallentamisen omakseen, osalla se on jo luonteva osa julkaisuprosessia

Periaate 2: Hybridijulkaisemista ei suosita

- Toistaiseksi ei syytä muuttaa aiempaa linjausta
- Tiedekunnilla (eikä Avoimen tiedon keskuksella) ei edelleenkään halua maksaa isoille kustantajille yhtään nykyistä enempää

Periaate 3: Keskitetty määräraha Gold open accessiin, mikäli mahdollista

- Mietittävä, mitkä ovat ne open access -julkaisijat, joiden APC-maksuissa voidaan tukea
 - / Mitkä ovat kriteerit, jotta maksut voidaan keskittää yliopiston politiikan mukaisesti **arvostettuihin** avoimiin julkaisuihin?
 - Open access -lehtien laatu
 - / Miten valinta suoritetaan niin, että saadaan valittuihin kohteisiin raha riittämään koko vuodeksi (tasapuolisuus)?
 - / Miten asiasta onnistutaan viestimään tutkijoiden suuntaan?

Laajempi keskitetty julkaisumaksurahasto?

- Ei luultavasti toteudu aivan lähivuosina
- APC-maksuseuranta antaa lisätietoa asiaan
- Isommallekin rahastolle asetettava kriteerit:
mitä maksetaan, millä periaatteilla?
 - / Karsintaa hybridien osalta on joka tapauksessa tehtävä
 - / Open access -julkaisijoiden evaluointi laajemmin

Open access -julkaisijat – mitä voisi maksaa avoimeksi?

- Fair open access -julkaisijat
 - / Lehden omistus läpinäkyvää ja mieluiten omistajana tieteellinen yhteisö
 - / Artikkelin kirjoittajilla säilyy tekijänoikeus
 - / Kaikki artikkelit julkaistu avoimena asianmukaisin lisenssein
 - / Julkaisumaksut kohtuulliset (alle 1000 euroa)
 - / Ongelma: ei isoja fair open access -kustantajia, lehdet hajallaan

Open access -julkaisijat – mitä voisi ostaa avoimeksi?

- Kaupalliset avoimet julkaisijat
 - / Astetta tarkempi laadun tarkastelu
 - / Vertaisarvioinnin laatu
 - / Lehden vaikuttavuus ja näkyvyys
 - / Maine

Open access -julkaisijat – mitä voisi ostaa avoimeksi?

- Konsortio- ym. tyyppinen open access
 - / Kannatettavaa, mikäli konsortio- ym. maksut pysyvät kohtuullisena ja läpinäkyvinä: tiedämme selkeästi mitä rahalla saa

Kuinka paljon avoimuus voi maksaa?

- Ei pelkästään rahakysymys vaan myös arvokysymys, johon sisältyy valintoja
- Haluammeko maksaa **entistä enemmän** tässä tilanteessa, jossa tieto maksaa todella paljon?
 - / Haluammeko maksaa entistä enemmän tietyille isoille kustantajille?
- Kuka hyötyy eniten siitä, että maksamme avoimuudesta?
- Kun puhutaan isojen kustantajien tilausmaksullisista lehdistä, erinomaista avoimuuden vaihtoehtoa ei ole. Vaakakupeissa on joko aika (embargot) tai raha (hybridiAPC, double dipping). JY:ssä valittu mielestämme pienempi paha eli aika.

Kysyttävää?

Informaatikko Irene Ylönen
irene.ylonen@jyu.fi

Kirjastonhoitaja Arto Ikonen
arto.ikonen@jyu.fi

